

Izhaja vsaki četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželno.“

Štv. 5.

V Mariboru 3. februarja 1870.

Tečaj IV.

Knjižica dr. Adolfa Fischhofa.

(Dalje.)

Dr. A. Fischhof pride iz jezičnega ozira do sklepa, da pravi: absolutna zapoved prave avstrijske politike je ta, da se v avtonomiji (samospravi) postavodajstva in upravnštva naj gre tako daleč, kakor je le mogoče.

Kje pa je ta meja, da ni preveč pa ne premalo? se utegne vprašati.

Švajca in severna Amerika ste nam na vsako stran izgled; kako daleč avtonomija. V nobeni teh držav ne moti centralizacija avtonomije, in avtonomija ne moti centralizacije. Več kakor 90 let ima že severna Amerika tako ustavo, kakor jo ima dandanes, in nič ni kalilo notranjega miru noter do leta 1860; ali tudi ta boj, ki se je vnel leta 1860, ni izviral iz ustavnih napak, temuč iz socialnih krivic — sužanstva. Švajcarska ustava obstoji 21 let, in vendar med središčno vlado in 36 kantoni ni bilo nobenega razpora.

Pri nas pa se od nasprotne strani v enomer kriči: „17 deželnimi zbori ni mogoče vladati!“ Kratkovidni politikarji čenčajo, da so deželni zbori bolezen Avstrije. Neumna bedarija? Deželni zbori niso bolezen Avstrije; deželni zbori so le bolenišnice, v katerih tožijo in se jočejo narodi, ktere hudo tere centralizacija. Nikar ne prekucnite — kliče Fischhof onim, ki hočejo deželne zbere vničiti — nikar ne skušajte državne piramide napraviti, ože podnožje in širji vrh; to bi prekucnilo celo piramido.

V dalji svoji razpravi pride Fischhof do tega, da našteva poskušnje, ki jih je že Avstrija prestala od leta 1848, ko se je prvokrat začela ustava. Celo pet jih je že bilo: prva od 25. aprila 1848. leta, druga od 4. marca 1849, obe ste umrli, predno ste še živeli, tretja je bila diploma od 20. oktobra 1860, četrta od 26. februarja 1861. leta in peta od decembra 1867. leta. Četrto so že pokopali čez 4 leta, peta pa kaže že zdaj vsa znamenja slabosti. Vse te ustave narodom avstrijskim niso dale ne enega dneva notrajnega miru in zadovoljnosti. Državniki avstrijski so gledali pri snovanju ustav le na druge velike države, niso pa nikoli gledali na to, ali so te države tudi podobne narodnim razmeram avstrijskim. Na napačne take podlage so zidali svoja ustavna poslopja, zato ni čuda, da niso stanovitna.

Dr. Fischhof pretresa potem ministerstvo Bachovo, ki je vso Avstrijo vklenil v voz centralizma absolutističnega. Za njim je isto skušal Schmerling po poti centralizma parlamentarnega. Glavna skrb njegova je bila, kako bi jo zvil, da Nemci v državnem zboru dobijo večino, in izvil jo je v svojem volilnem redu res tako prekanjeno, da Nemci, katerih je v Cislajtanciji le ena tretjina, dobili so večino v državnem zboru. Zato je februarški patent nemoralničen v svoji podlagi, hinavsk v svojem bitstvu — ali prav zato se Nemci kakor smola držijo te podlage in zmirom le kričijo: „na ustavni poti, na ustavni poti“, to je na pregrešni podlagi februarške ustave — zato so se pa tudi kakor peklenščeka ustrašili izrednega Belkredijevega državnega zbora.

Da je Schmerlingov volilni red res hudodelstvo, dokazuje pisatelj po številkah. Na Moravskem so tri četrtine Slovanov, Nemcev pa le samo ena četrtina, in vendar je v sedanji moravski zbor voljenih 66 poslancev nemške stranke, in le 34 slovanske. V Dalmaciji je 87 odstotkov Slovanov in Lahov le 13 odstotkov, in vendar imajo Lahi veliko ve-

čino v dalmatinskem zboru, kajti zviti Schmerling je dobro vedel, da je Lah zaklet nasprotnik Slovanu. Na Českem je tudi taka, in na Štajarskem in Koroškem so Slovenci poškodovani za mnogo glasov. (Še kupičijskim in obrtnijskim zbornicam in pa landtafeliskim posestnikom je došla volilna pravica po Schmerlingu — gotovo samo zarad tega, ker se je zanašal na nemškutarski duh, ki nadvlada po grajšinah in v teh zbornicah.)

Da bi se pa v federalistični ustavi tudi manjšinam ne godila krivica v deželnih zborih, nasvetuje dr. Fischhof dvojno pot. Ena je ta, da v deželah, kjer biva po več narodov skupaj, naj se ustanovijo po dve narodni zbornici, da na priliko na Českem in Štajarskem je nemška in slovenska deželna zbornica. To mi ni nič nenavadnega, in če je na Dunaju zbornica gospodska in zbornica poslancev, zakaj v deželnih zborih ne bi bile dvoje? Druga, kakor Fischhof trdi, boljša pot pa bi bila ta, da poslanci v deželnih zborih, kjer sta dva naroda v deželi, se posvetujejo skupaj, glasujejo pa po narodnih skupinah, in da le take postavbe obveljajo za sklenjene, za ktere je večina v vsaki skupini glasovala. Ako obvelja to načelo, potem se vé, da bi se moralo še le odločiti, ali to načelo velja pri glasovanju v vseh zadevah, ali le pri narodnih; važni razlogi govorijo le za tako glasovanje v narodnih zadevah.

Ker je mogoče, da bi se tu ali tam žalila narodna ravnopravnost in bi nastali razpori, treba — po pisateljevih mislih — na Dunaju izbrane sodnije, v katero bi vsak narod izmed sebe po postavno prepisanem načinu poslal enako število izbranih razsojevalcev in njihovih namestnikov.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca februarja.

V hiši in dvoru. Semenska žita se morajo očistiti, delo, katero je meseca januarja zaostalo, se mora dovršiti, poljsko orodje pregledati in popraviti.

V hlevih. Obrejena živina se mora dobro krmiti in opazovati, ovcam se mora pripustiti oven, če hočemo, da bodo že mesca julija vrgle mlade.

Na vrtu za zelenje. Parniki (tope grede) se naj napravijo in obsejejo; če je vreme vgodno, se tudi lahko že seje na druge grede salata, špinaca, grašek, selar, žolto korenje itd., v tople grede pa se naj sejejo krastavci (murke) melone itd.

V sadovnjaku. Drevesa se naj obrežejo in ž njih naj pobere mah in stara skorja naj odstrani, v sobi se lahko že cepi, mlada drevesa se morajo presaditi, živi ploti zasaditi in popraviti.

V vinogradih. Trsje, katero je za to, se naj doli položi in zakoplje, rigoliranje za novi zasad se naj začne; gnoj se naj vozi v vinograd, naj se reže in groba.

V hmelnikih. Če hočeš nove grede za hmel napraviti, moraš že zdaj zemljo za dva črevlja izkopati, in če je prst slaba, se mora dobra navoziti; hmeljevino moraš obrezati, očistiti in pognojiti.

Na polju in senokošah. Struge se naj strebijo. Če je še mnogo snega, se mora prav marljivo pepel, prst, blato in druge enake stvari po snegu trositi; setve, ktere je